

prideti nekaj zgodovine. To se posebno prikaže pri življenji takih mož, ki so bili v visokih državnih službah, in kateri so preobvladali svoj čas, ali pa pri takih osebah, katerih osoda je izvirala iz političnih homatij tistega časa. Kdor bi n. p. hotel razumeti osodo Komenskega v svojem življenji, moral bi poznati tisti čas, v katerem je živel. Ako se tedaj životopisu takih mož pridene nekaj zgodovine, vendar se zavoljo tega životopis ozira le na izbrano osebo, in ne neha biti životopis.

Še nekateri pravijo, da bi bila taka metoda preveč enostranska. To bi bilo res, ko bi bile v životopisih predstavljene le osebe enega stanu, kakor n. p. sami državniki, ali sami vojskovodji, zgolj učenjaki in umetniki. Tako enostransk pa menda ne bo nobeden učitelj, da bi predstavljal vedno osebe ene same verste. Saj so že berila in učne knjige tako osnovane, da imajo životopise raznih časov in narodov.

Ako tedaj posnamemo, kar smo tukaj obširno pripovedovali, spoznamo, da je treba zgodovinskemu uku pot pripravljati. Pokazali smo trojno pot a) zgodovinske preglede — ti koristijo malo; — b) zgodovino posamesnih dežel, to je tam mogoče, kjer ima ožja domovina tudi zares svojo zgodovino in se točno povdarja državina celokupnost; c) svetopisemske zgodbe, — te so le za stari vek; — d) životopisi — poslednja pot bi bila v nekakem oziru menda naj bolj pripravna.

Ukaz ministra za bogočastje in uk od 5. aprila 1872, s katerim se razglša nova postava pri spraševanju učiteljev za ljudske in meščanske šole.

Postava veljá vsem deželam zastopanim v državnem zboru izvzemši Galicijo.

Skušnje, storjene dosihmal pri izpeljavi ministerialnega ukaza 15. nov. 1869 (drž. zak. st. 168) pokazale so, da je potreba da se ukaz v nekaterih določbah prenaredi in popolni.

Namesto ministerijalnega ukaza in poznejših nanj ozirajočih določb dajem naslednjo novo vravnavo za spraševanja pri ljudskih in meščanskih šolah; veljati ima od 1. oktobra 1872.

§. 1. Za izpraševanja učiteljev za splošne ljudske in meščanske šole postavile se bodo posebne spraševanske komisije (§. 38 derž. post. od 14. maja 1869).

Ude te komisije, zmed katerih pa morata biti naj manj dva ljudska učitelja, imenuje po nasvetu deželne šolske oblasti naučni minister na tri leta, ti dobivajo za svoj trud posebno nagrado in po potrebi navprečino (pauschale) za potovanje in dneine.

Minister zaznamova tudi tistega uda, kateremu je izročeno tehnično vodstvo izpraševanj in družih opravil, kakor tudi njegovega namestnika. Pervi ima naslov: vodja spraševanske komisije za splošne ljudske in meščanske šole.

§. 2. Sedeži teh spraševanskih komisij so: Dunaj, Linc, Solnograd, Bregenca, Inšpruk, Trident, Celovec, Gradec, Terst, Praga, Litomerice, Budjevice, Bern, Olomuc, Opava, Ljubljana, Gorica, Zader, Černovice, Rovigno.

§. 3. Sprašuje se dvakrat na leto, in sicer ako naučni minister v posamesnih deželah drugih obrokov ne stavi ali ne bode stavil, meseca oktobra in aprila.

§. 4. Učna sposobnost more se izreči ali za splošne ljudske in meščanske šole, ali pa samo za prve (ljudske šole) §. 38 odst. 5, derž. post. 14. maja 1869.

§. 5. Učna sposobnost za meščanske šole se razteguje ali na vse učne predmete, ali le na eno ali dve naslednjih treh verst:

1. Na jezikoslovno-zgodovinsko versto, kakor: jezikoslovje, zemljepisje, zgodovino;
2. na naravoslovno versto, kakor: prirodopisje, naravoslovje, fizika in kemija; temu za dopolnilo: matematika;
3. na matematično-tehnično versto, kakor: matematiko, risanje; temu za dopolnilo: naravoslovje.

Poleg tega se pedagogika pri vsaki versti sprašuje.

Spraševancem druge in tretje verste se prosto daje, da si izvolijo za dopolnilo namesto pravilno postavljenega stroka drugačen strok druge ali tretje verste. Ni pa zadosti, da bi spraševanec dopolnilnega predmeta le toliko znal, da bi nadomestoval koga, marveč mora spraševanec tega predmeta, z ozirom na njegov obsežek toliko znati, kolikor drugih naukov one verste, katero si je odbral.

§. 6. Vsaki kandidat, ki hoče postati sposoben za meščanske šole, mora se podvreči spraševanju naj manj iz vseh predmetov ene verste (§. 5). Prosto je kandidatu, da se dá izpraševati tudi iz enega ali več predmetov druge verste.

Na vsak način pa mora kandidat v predmetih drugačne verste imeti tiste vednosti, ki se tirjajo pri sposobanju za splošne ljudske šole. Spraševalna komisija pa razsoja, ali je spraševanec to vednost dokazal s pri-djanimi spričali.

§. 7. Kdor hoče spraševan biti, naj se pismeno oglasi pri vodstvu spraševalne komisije, ter naj razloži, katera teh raznih preskušenj delati namerava (§§. 4 in 5). Temu naznanilu se prilaga:

- a) Kratek popis razmer v življenji učnega pota.
- b) Spričalo zrelosti, zadobljeno na kaki učiteljski izobraževalnici.
- c) Dokaz, da je bil naj manj dve leti v praktični učiteljski službi

Tisti, ki svojih študij niso dovršili na kaki javni učiteljski pripravnici, dokazati morajo tudi s spričalom svojo telésno sposobnost.

Kedaj naj se iz posebnih vzrokov k preskušnjam dopušča, akoravno niso našteje priloge popolne, to določuje naučni minister.

§. 8. Preskušnja je teoretična in praktična.

Teoretična preskušnja je ustmena in pismena.

Ustmena preskušnja je javna. Pismena skušnja se pri enoglasnem sklepu komisije spregleda tistim, ki s pisateljskimi deli svojo sposobnost dokažejo. Da bi se ustmeno in praktično izpraševanje odpustilo, ni dovoljeno.

§. 9. Pismeno izpraševanje kandidatov za splošne ljudske šole obsega:

1. spisati sestavek v učnem jeziku oziroma v drugem deželnem jeziku;
2. rešiti več matematičnih nalog;
3. izdelati več vprašanj iz drugih predmetov, zlasti iz nauka o vzreji in podučevanju.

Pripravniki za meščanske šole dobodo iz vseh izvoljenih predmetov pismene naloge.

§. 10. Ustmena preskušnja kandidatov, kateri želé zadobiti učiteljsko sposobnost za splošne ljudske šole, obsega pedagogiko in vse tiste nauke, katere mora učiti ljudski učitelj po državni postavi za ljudske šole.

Kandidat mora dokazati, da je dobivši spričalo, se trudil, svoje vednosti razširjati in ukrepati in da se je na tanko seznanil z naukom ljudske šole gledé zaderžaja in metode.

Pri preskušnji naj se ne pozveda toliko, koliko zna kandidat vse posamesnosti raznih nauk na drobno naštevati, marveč ali iz nauk, ki se učé na ljudski šoli, spoznava, kaj je znanja naj bolj vredno, ali je njegovo znanje vredjeno in jasno, posebno pa, ali more popolnoma odgovarjati (račun dati) na vprašanje, kako se učni predmeti metodično obravnavajo.

Kandidatje za splošne ljudske šole naredé posebno ustmeno spraševanje, ali so zmožni podučevati v verskem nauku (§. 38 odst. 4 derž. šolsk. post. 24. maja 1869).

To spraševanje se dela pri posebno v to odločenih udih komisije vpričo vodje spraševalne komisije in vpričo komisarjev, katere je cerkev v to odposlala. To pa, ali je spraševanec sploh zmožen in koliko da je zmožen, ali če ni zmožen namestovati učenika veroznanstva v ljudski šoli, razsoja le zastopnik dotične cerkve ali verske družbe. Vodja spraševalne komisije naj skerbno opazuje tudi verouk, kar se tiče njegovega metodičnega ravnanja, ter naj svoje mnenje pové cerkvenim zastopnikom.

(Dalje prih.)